

Национална политика за поощряване използването на ВЕИ

Ангел Минев

член на Националния комитет на България в Световния енергиен съвет

Историята на развитие на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) е пълна с противоречия. В недалечното минало при относително ниски цени на енергоносителите стимулирането на ВЕИ е било не лека задача, понеже е изисквало дългосрочно планиране и влягане на значителни инвестиции с ниска възвръщаемост. В резултат използването на възобновяема енергия от слънце, биомаса, вятър и геотермия никога не е достигало промишлена реализация, технологиите са разработвани единствено по линия на чистата наука, без реално приложение. Наследство от тази епоха са водните каскади, изградени в изпълнение на доктрината за комплексно използване на водите, с основен приоритет водоснабдяване и напояване със съпътстващо електропроизводство. Многозначително за отношението на енергетиците към усвояване на потенциала е добилото популярност определение «вятърничава» енергия, когато се говори за вятърни централи. Последствие от тази липса на далновидност е крайно незадоволителното ниво на усвояване потенциала на ВЕИ.

Днес всички повтарят скучните заучени фрази, че ВЕИ са полезни, защото намаляват енергийната зависимост на страната, подобряват търговския баланс, снижават енергийната наситеност на икономиката и я правят конкурентоспособна. Реалното движение напред обаче се извършва от бизнеса, а той търси сектори от икономиката, предлагащи дългосрочна визия с гарантирана висока възвръщаемост на вложените инвестиции, а не обещания.

СВЕТОВЕН ЕНЕРГИЕН СЪВЕТ (WORLD ENERGY COUNCIL - WEC)

България е една от страните-основателки на WEC. Представява се от Национален комитет на България в Световния енергиен съвет, създаден през септември 2002 г., като доброволно сдружение на юридически и физически лица за осъществяване на дейност с нестопанска цел. WEC е акредитирана от ООН и ЕС. Днес членовете са над 90 страни. Дейността на WEC обхваща всички видове енергийни ресурси. Целите на организацията са:

- Съпоставяне на данни и извършване на проучвания с цел доставки и употреба на енергия, които в краткосрочен и дългосрочен план да носят максимална полза на обществото и да имат минимално вредно въздействие върху околната среда.
- Организиране на събития, които включват, но не се ограничават само до конгреси, симпозиуми и семинари, с цел подпомагане на такива доставки и употреба на енергия.
- Сътрудничество с други организации от енергийния сектор, които имат сходни цели.

www.wec-bulgaria.org

За да се разработи национална политика за развитие на ВЕИ, на първо място е нужно активното и отговорно отношение на държавната администрация

Глобалната стратегия за овладяване на климатичните промени както и националната, насочена към стимулиране развитието на икономиката, трябва да бъдат «преведени» на

разбираем за бизнеса език. Посланието трябва да бъде подплатено с ясна дългосрочна политика за подкрепа и привличане на инвестиции в сектора.

Първата стъпка в тази насока би трябвало да бъде подробно изследване и оценка, на националния потенциал на ВЕИ и неговото разпределение по територията на страната. Специфичните климатични и географски условия трябва да предопределят развитието на съответните приоритетни технологии. Представените на Графика 2 данни за достъпния енергиен потенциал вече не са актуални, нямат практическа насоченост, а само информационна, и са пригодни за представяне пред конгреси и семинари. Очертаването на «бизнес зони» по видове технологии и тяхното разпределение по територията на страната би облекчило инвестиционния процес.

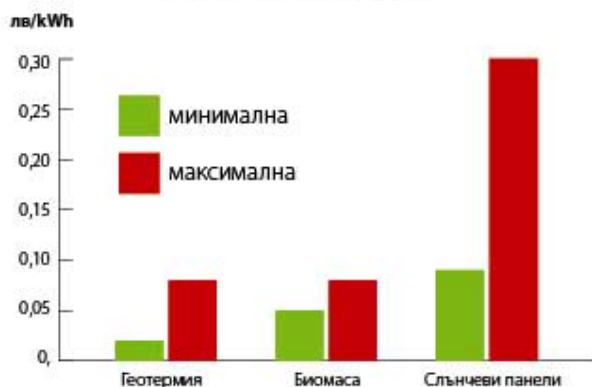
Втората стъпка трябва да бъде обвързана с определяне дела на всяка от приоритетните технологии в общия «микс» от ВЕИ. По този начин националната цел за 2020 година от 16% участие на ВЕИ в крайното потребление може да се постигне по най-икономичния за обществото начин. Ще се развиват икономически изгодните технологии и ще се постави горна граница за развитие на всяка една от тях. Разликата в себестойността при различните технологии (Графика 3) е десетократна и неправилно поставените «тавани» за всяка една от тях ненужно ще натоварват отрасъла с инвестиции, което от своя страна предопределя дългосрочно високи цени на енергията.

Третата стъпка предполага да се разработи нова «схема за подкрепа» използването на ВЕИ, която да не се отразява пряко върху крайните цени. Законодателството допуска предоставяне на държавна помощ чрез: преки инвестиционни субсидии, облекчено финансиране, ценово субсидиране за сметка на централния бюджет, данъчни изключения, схема за търговия с емисии, финансиране на национални демонстрационни програми и др. Предложената схема трябва да е икономична, лесна за внедряване и контрол, неизменима във времето, да има положителен ефект за потребителите, да има пазарен елемент, да има минимално отражение върху цените и т.н.

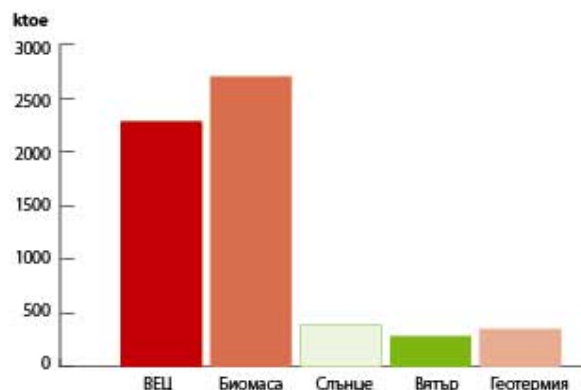
За съжаление нищо от описаното не е направено, процесът е оставен да се развива по инерция, на «автопилот», като немощта на политиката за стимулиране развитието на ВЕИ, прилагана от държавната администрация, буди недоумение. Прилага се единствено схема за пряко ценово субсидиране на произведената електроенергия от ВЕИ (вода, вятър, биомаса, слънце). Субсидията е включена в преференциалната цена за изкупуване и се заплаща от потребителите, пропорционално на консумираното количество електроенергия. Големите индустриални потребители, неясно защо, не участват солидарно в схемата, което увеличава тежестта за останалите. В същото време не се публикува никаква информация за годишния размер на предоставената субсидия, количеството субсидирана електроенергия от ВЕИ, ежегодния прираст на производство от ВЕИ, влияние на субсидията върху размера на крайните цени, количеството и себестойността на спестените емисии и т.н.

Действащите преференциални цени по стойност са съизмерими с европейските. Основната част от материалите, машините и съоръженията не се произвеждат тук и в цените им са включени пълните разходи за развитие на нови «високи» технологии. В Германия преференциалните цени са по-високи от в България, но имат положително въздействие върху индустрията, произвеждаща елементната база, върху трудовата заетост, финансовите институции и търговското салдо. У нас тази синергия липсва и ефектът от субсидираните цени е по-скоро негативен. Защо да субсидираме развитието на «високи» технологии в Германия или Холандия, а не използваме средствата за стимулиране българската икономика в изследване, развитие, производство, строителство и експлоатация на ВЕИ?

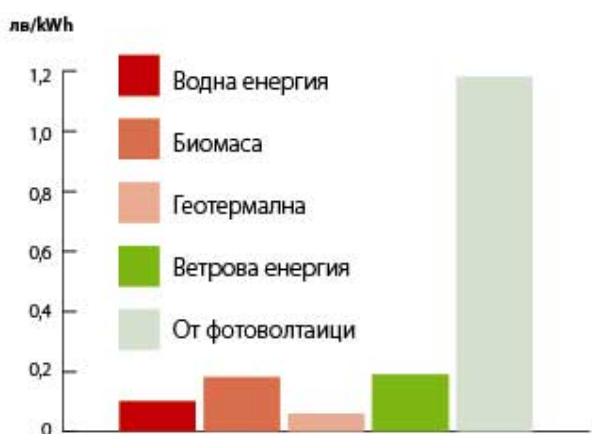
СРАВНЕНИЕ НА ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВЕДЕНАТА ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ

ДОСТЪПЕН ЕНЕРГИЕН ПОТЕНЦИАЛ

СРЕДНА СЕБЕСТОЙНОСТ НА ПРОИЗВЕДЕНАТА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

ВЕИ	Достъпен енергиен потенциал	
	-	ktoe
Водна енергия	26 540	2 282
Биомаса TJ	113 000	2 700
Слънчева енергия GWh	4 535	390
Вятърна енергия GWh	3 283	283
Геотермална енергия TJ	14 667	350
ОБЩО	-	6 005

Графика 3

Логично си задаваме въпроса дали действащата схема за подкрепа, която е ориентирана единствено към производство на електроенергия от ВЕИ, е подходяща за България. Имайки предвид националния потенциал на ВЕИ, който е даденост и е обусловен от географските и климатични особености на страната, е препоръчително да се инвестира и стимулира развитието на слънчевата енергия и биомасата (слама, дървесина, промишлени и селскостопански отпадъци) за производство на топлина за нискотемпературни индустриални процеси, като сушене, отопление, климатизация, или за затопляне на вода и климатизация в бита. При това замаяната на електроенергията, използвана в тези процеси с ВЕИ, ще намали сериозно енергийната интензивност на брутния национален продукт и ще разкрие огромен потенциал за развитие на индустрията с многократно по-малко инвестиции.